

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง " กลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิงในการช่วยเหลือสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นตอนในการทำวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การนำเสนอข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง ปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการตัดสินใจของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและได้รับความช่วยเหลือ และปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง ซึ่งทำการศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บุคลากรของมูลนิธิเพื่อนหญิง และสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 ส่วน ได้แก่

- บุคลากรของมูลนิธิเพื่อนหญิง ที่รับผิดชอบงานด้านนโยบาย การบริหาร และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือสตรีที่ได้รับความรุนแรง จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

- คุณเจเต็จ	เขาวนิไล	ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อนหญิง
- คุณนิตยา	พิริยะพงษ์พันธ์	หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่
- คุณสุเพ็ญศรี	พิ่งโคกสูง	หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี
- คุณพัชรี	จุลหิรัญ	นักสังคมสงเคราะห์
- คุณสุจินดา	ซ่องม่วง	นักสังคมสงเคราะห์
- คุณเนตินาฏ	ยวงสะอาด	ทนายความ
- คุณอรุณศรี	มีวงศ์ธรรม	ทนายความ

- สตรีผู้ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในทุกลักษณะและทุกระดับความรุนแรง ที่เข้ารับการช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

- ผู้หญิงที่ได้รับความช่วยเหลือและผ่านพ้นปัญหา จำนวน 5 คน
 - คุณหวาน (นามสมมติ)
 - คุณนก (นามสมมติ)
 - คุณก้อย (นามสมมติ)
 - คุณยิ้ม (นามสมมติ)
 - คุณบี (นามสมมติ)
- ผู้หญิงที่ยังอยู่ในกระบวนการช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง จำนวน 5 คน
 - คุณอ้อย (นามสมมติ)
 - คุณปลา (นามสมมติ)
 - คุณจำ (นามสมมติ)
 - คุณมุก (นามสมมติ)
 - คุณพร (นามสมมติ)

โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างของสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง ที่เข้ารับการปรึกษาและการช่วยเหลือนี้ ต้องผ่านการยินยอมและได้รับคำแนะนำในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น หรือเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหน่วยประชากรที่จะศึกษาเป็นอย่างดีก่อน

ขั้นตอนในการทำวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การดำเนินการวิจัยนี้อาจมีผลต่อสภาพจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง เพราะเป็นการรื้อฟื้นถึงเหตุการณ์ที่สตรีที่ประสบมา ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องได้รับความยินยอมและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้จึงจะสามารถสำเร็จลุล่วงได้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการทำวิจัย ดังนี้

1. ติดต่อขอความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลและการประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อนหญิงและขอความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเข้าสนามเพื่อสังเกตการณ์ และขอเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
3. เตรียมคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานในมูลนิธิ และคำถามในการสัมภาษณ์สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง
4. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์และดำเนินการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
5. สรุปและวิเคราะห์ผลอย่างละเอียด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัยในด้านการสื่อสารในการให้ความรู้เรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง สัมภาษณ์สภาพการณ์และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานอันนำไปสู่การได้ภาพรวม และการทำความเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพกว้าง โดยการศึกษาข้อมูลที่เป็นเอกสารหลายประเภทจากหลายแหล่งอ้างอิง ในกรอบของการทำวิจัยตามประเด็นปัญหาดังนี้

- ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารราชการ เอกสารการประชุม เอกสารต่างๆ ของมูลนิธิฯ เช่น หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย สถิติข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาสามพันธกิจ เป็นต้น
- ศึกษาจากบทความ ข่าวสารที่ตีพิมพ์ในสื่อประเภทต่างๆ และเอกสารอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือต่างๆ นอกเหนือจากข้างต้น
- ศึกษาจากแฟ้มประวัติของสตรีผู้เข้ารับบริการคำปรึกษา และการช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและได้รับความช่วยเหลือ และปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารของมูลนิธิเพื่อนหญิง ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างคำถามที่แน่นอน (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซักถามเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง และครอบคลุมประเด็นปัญหาและเนื้อหาตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและบันทึกลงเทปไว้ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) จะใช้การสังเกตในส่วนของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรง การแสดงกิริยาอาการ สีหน้า น้ำเสียงในขณะที่เจ้าหน้าที่กับสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงสื่อสารกัน โดยการสังเกตการณ์โดยตรงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง อีกทั้งผู้ศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มูลนิธิฯ จัดขึ้น ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้เราได้ข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากที่บทสัมภาษณ์จะให้ได้ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ไว้ด้วยว่ามีความสอดคล้องกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์เก็บข้อมูล
2. เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป
3. ประเด็นคำถามในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นและปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิด (Open ended question) ที่ได้เตรียมแนวคำถามหลักไว้ล่วงหน้า ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้อย่างละเอียดและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์ที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และไม่ชี้นำคำตอบ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่หนึ่ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อนหญิง

ชุดที่สอง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและเข้ารับความช่วยเหลือ

- แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อนหญิง (เจ้าหน้าที่ระดับผู้นำ และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ)

ประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ มีด้วยกัน 2 ส่วน ดังนี้

ประเด็นคำถามส่วนที่ 1

1. คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน ระยะเวลาที่มาทำงานในมูลนิธิ
2. รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงาน ส่วนงานที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ

ประเด็นคำถามส่วนที่ 2

1. วิธีการเผยแพร่ข่าวสารของมูลนิธิเพื่อนหญิงในการให้ความช่วยเหลือสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงมีรูปแบบการสื่อสารอย่างไร ผ่านช่องทางใด
2. การสื่อสารช่องทางใดที่ได้รับการตอบรับจากสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง
3. เจ้าหน้าที่มีการวางแผน และการดำเนินการด้านการสื่อสารอย่างไรบ้าง
4. เจ้าหน้าที่มีการเริ่มต้นการสื่อสารต่อสตรีที่มาขอความช่วยเหลือหรือเข้ารับบริการอย่างไร

5. เจ้าหน้าที่ที่มีกลวิธีหรือวิธีการสื่อสารอย่างไรในการให้คำปรึกษา และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของสตรี
 6. มีเหตุผลในการเลือกกลยุทธ์การสื่อสารอย่างไร (ตามสถานการณ์ หรือ ตัวผู้รับสาร)
 7. ประสิทธิภาพในการสื่อสารของสตรีมีความแตกต่างกันหรือไม่ ส่งผลต่อการให้คำปรึกษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจอย่างไร
 8. เจ้าหน้าที่มีข้อระวังพิเศษอะไรหรือไม่ ในการสื่อสารกับสตรี
 9. มุลนิธิมีการติดตามผลหลังการให้ความช่วยเหลือสตรีหรือไม่ อย่างไร
 10. มีปัญหาและอุปสรรคจากการสื่อสารหรือไม่ ถ้ามี มีวิธีการแก้ไขอย่างไร
 11. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนการสื่อสารของมูลนิธิในการให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง
 12. ท่านมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้ว่าอย่างไร
- **แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและเข้ารับความช่วยเหลือ**

ประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ มีด้วยกัน 2 ส่วน ดังนี้

ประเด็นคำถามส่วนที่ 1

- คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่เข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ

ประเด็นคำถามส่วนที่ 2

1. ท่านทราบข้อมูลข่าวสารครั้งแรกเกี่ยวกับการบริการให้ความช่วยเหลือสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงของมูลนิธิเพื่อนหญิงได้อย่างไร จากช่องทางใด ทราบเมื่อไหร่
2. ท่านคิดว่าสื่อใดมีผลต่อการตัดสินใจของท่านมากที่สุด เพราะเหตุใด
3. นานแค่ไหนภายหลังจากที่ท่านได้รับทราบข้อมูลแล้ว จึงเกิดการตัดสินใจมาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ
4. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่วนผลักดันให้ท่านตัดสินใจเข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ

5. ท่านมีความคาดหวังมากน้อยเพียงใด กับการตัดสินใจเข้ารับความช่วยเหลือจากมูลนิธิฯ
6. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่กับท่านมีลักษณะอย่างไร
7. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่กับท่านมีปัญหาในการสื่อสารหรือไม่ ถ้ามีเรื่องอะไรบ้าง
8. เจ้าหน้าที่ที่มีสื่อประเภทใดบ้างที่นำมาช่วยท่านในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
9. หลังจากที่ท่านเข้ารับความช่วยเหลือ ความรู้สึกของท่านเหมือนเดิมหรือต่างไป จากความรู้สึกเดิมที่มีอยู่อย่างไร
10. มูลนิธิมีการติดตามให้ความช่วยเหลือท่านหลังจากเข้ารับความช่วยเหลือจาก เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯหรือไม่ อย่างไร
11. ท่านคิดว่ามูลนิธิเพื่อนหญิงน่าจะเพิ่มช่องทางหรือรูปแบบการสื่อสารทางใด เพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร
12. ท่านพอใจในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของมูลนิธิเพื่อนหญิงหรือไม่ อย่างไร

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มาทำการถอดคำสนทนาจากเทป บันทึกเสียงที่บันทึกไว้ พร้อมทั้งนำข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่ได้รวบรวมไว้มาทำการวิเคราะห์ ร่วมกัน โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่กำหนดไว้มาประกอบ เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตีความในลักษณะของการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

7. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลการวิจัยจากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบ การพรรณนาความ (Descriptive Analysis) ให้มีเหตุผลต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการบรรยายขั้นตอน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งในส่วนของกลยุทธ์การสื่อสารของ มูลนิธิเพื่อนหญิง ปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการตัดสินใจของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวและเข้ารับความช่วยเหลือ และปัญหาอุปสรรคในการสื่อสาร นอกจากนี้จะมีการ นำเสนอแผนภาพเพื่อประกอบการวิจัยให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น